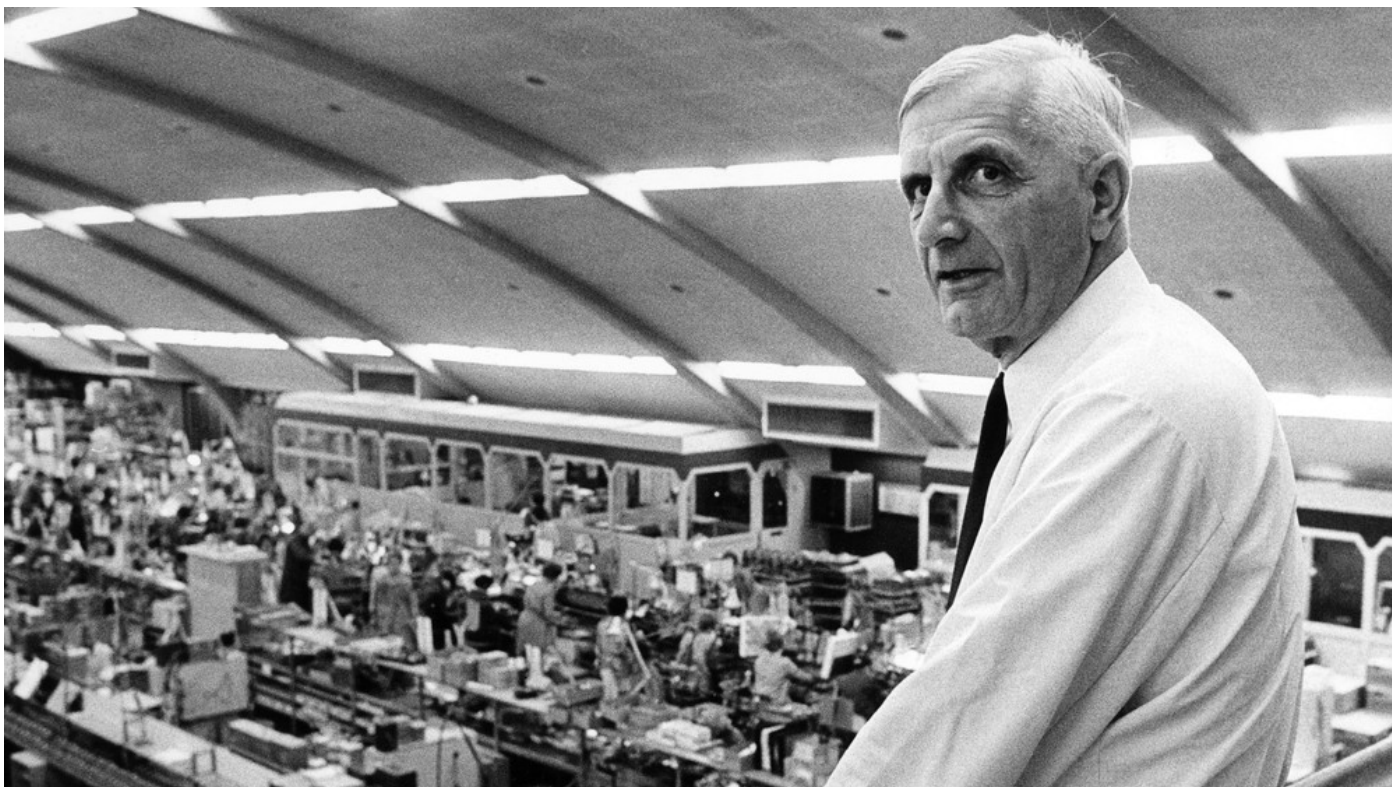

Radiodager, triumf og tragedie

Lørdag 30. august er det 30 år siden radio-gründeren Vebjørn Tandberg fra Bodø tok sitt eget liv.

STOLT GRÜNDER: Vebjørn Tandbergs liv var denne radiofabrikken.

FOTO: SCANPIX / SCANPIX

Knut Folkestad

Publisert 29. aug. 2008 kl. 14:38

Artikkelen er
flere år
gammel.

Historien om Tandberg og hans liv med fabrikken er en historie om triumf og tragedie.

[HØR: Historien om Tandberg](#) Reporter: Knut Folkestad

Navnet Tandberg vekker garantert minner om lytting til Barnetimen, og de første fargebildene på tv.

FOLKEKJÆR: Selve radioapparatet, Sølvsuperen.

FOTO: STYRK FJÆRTOFT TRONSDEN / NRK

Radioingeniøren fra Bodø, født 1904, bygget sine egne radioer allerede i gymnastiden. Han utdannet seg ved NTH i Trondheim, og dro videre til hovedstaden.

- Heldigvis tok jeg Chevroleten og kjørte til Oslo. Der tok jeg inn på hotell og leide meg et par små kontorer i sentrum, sa Vebjørn Tandberg i et av mange intervjuer med NRK.

En genistrek

På 40 kvadratmeter startet radiogründeren produksjonen av to høyttalere og radioen Tommeliten. Året var 1933, og Tandberg hadde en visjon: Radio til hele folket.

Det personeide firmaet vokser raskt, men krigen setter en effektiv stopper for utbredelsen av radioapparatene til nordlendingene. Men det er da Vebjørn Tandberg gjør sin genistrek. Tyskerne gir ham lov til å produsere radioer, så lenge de ikke legges ut for salg.

Radiodager

Ved krigens slutt har Tandbergfabrikken flere tusen apparater klare for et sulteforet radiofolk. Vebjørn Tandberg vant alle radiokjøpernes hjerter med sin entusiasme.

- Folk får ikke det de ber om, men det som Tandberg har funnet ut at de behøver! sa han selv.

Fabrikken produserer etter hvert båndopptakere og senere tv-apparater. På det meste har bedriften 3.100 ansatte, og Vebjørn Tandberg regnes som en foregangsmann på områder som feriedager, sykeforsikring og pensjon. Fabrikken var Tandbergs barn og familie, sier tidligere ansatte.

En ensom mann

- De fleste som jobbet der, hadde nok inntrykket av at det var "han far" som gikk rundt på fabrikken, sier Arnfinn Aleksandersen.

Han får følge av Tove Gjerdrum.

- Det er dere som er min familie. Dere er min baby, sa Vebjørn. - På mange måter var han nok en ensom mann, tror jeg, men han var en veldig fin person, sier Gjerdrum.

BARNETIMEN: Navnet Tandberg vekker garantert minner om lytting til Barnetimen. Her Alf Prøysen og Torbjørn Egner.

FOTO: NRK/ARKIV

FABRIKKEN: Vebjørn Tandbergs liv var fabrikk, og sammen med den gjennomgikk han triumf og tragedie.

FOTO: THORBERG, ERIK / SCANPIX

- Det er en menneskerett å få være alene, sa Tandberg, som levde som en asket. De eneste gledene han unnet seg, var store badefester i representasjonsboligen i Oslo. Uten alkohol, men med enorme mengder bløtkake til gjestene. Favorittdansen jenka jallet gjennom store spesialbygde høyttalere som var bygget inn i bassenget.

Nedturen begynner

Etter hvert kommer tyskerne, japanerne og amerikanerne på banen. De har samme teknologi, men muligheten til å produsere i mye større målestokk. Norge blir et lite land i verden, og Tandbergfabrikken sliter med omstille seg. Det samme gjør Vebjørn Tandberg med sin lederstil. Når selskapet i 1972 tvangsfusjoneres med konkurrenten Radionette, må de også få hjelp av staten og industrifondet.

TOK SITT LIV: Da Tandberg Radiofabrikk gikk konkurs i 1978, fikk det fatale følger for Tandberg, som begikk selvmord samme år.

FOTO: NTB/SCANPIX / SCANPIX

- Jeg mistet både bestemmelsesrett og påvirkingsrett, sa Vebjørn Tandberg om den perioden.

Selv mente han at hans erfaring var noe av det viktigste han satt igjen med etter et langt liv.

- Hva hjelper det at ungdommen springer dobbelt så fort, hvis de springer i feil retning, undret Tandberg.

Stoppet strømper

Tandberg er nå 67 år, og pensjonist. Men han følger livsverket sitt tett. Med staten med på laget blir det fullstendig kulturkollisjon. Økonomisk går det også på stumpene løs. Bedriften taper fire millioner kroner i måneden, i følge næringslivsavisene. Vebjørn Tandberg velger å fortrenge det hele, på sin helt spesielle måte.

- Jeg slo av radioen og tv-en og satte meg til å stoppe strømper, fortalte Tandberg.

Radiotaushet

Vebjørn Tandberg går ut av styret, og en dag får han også et brev fra administrasjonen på fabrikken, om at han ikke er ønsket på besøk i sine gamle lokaler.

SEPTEMBER 1941: Norge under tysk okkupasjon, Radioapparater beslaglegges i Oslo. Fra innleveringsstedet, gymsalen på Møllergata skole. Oversiktsbilde av salen med radioapparater av mange fabrikater. Logoer på eskene, bl.a fra Tandberg Radio, Telefunken, Radionette.

FOTO: SCANPIX / SCANPIX

- Han ble veldig ulykkelig. Det var nesten ikke til å tro, for Tandberg var jo en sånn suksesshistorie. Og det var det jo også for Vebjørn Tandberg, sier tidligere ansatt Tove Gjerdrum.

Dagen etter at han fikk brevet om at han er uønsket på sin gamle arbeidsplass, 31. august, 1978, tar Vebjørn Tandberg sitt eget liv. Det var nesten ikke til å unngå, sier hans kollega Arnfinn Aleksandersen.

- Vi som jobbet der, og som kjente ham som vi gjorde, kunne si på forhånd at den dagen han ble nektet adgang til sitt livsverk, til sitt barn, så ville han ikke leve lenger.

Radiofabrikken gikk konkurs tre måneder senere.

- › **På nrk sine nettsider - [NRK Kurer](#) - kan du høre hele den fantastiske historien om **Vebjørn Tandberg**.**
  - › [Kurer 92: Arven etter Tandberg del 1](#)
  - › [Kurer 93: Arven etter Tandberg del 2](#)
-

Publisert 29. aug. 2008 kl. 14:38

Opphavsrett NRK © 2021

Ansvarlig redaktør: Thor Gjermund Eriksen

Nettsjef: Hildegunn Soldal